HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

[א]סתם עצים להסקה הן עומדין אמר רב כהנא ועצים להסקה תנאי היא דתניא [ב][א]אין מוסרין פירות שביעית לא למשרה ולא לכבוסה ור' יוסי אומר נותנין פירות שביעית לתוך המשרה ולתוך הכבוסה מאי טעמא דרבנן אמר קרא [1]לאכלה ולא למשרה לאכלה ולא לכבוסה ורבי יוסי אומר אמר קרא לכם [ג]לכל צרכיכם ורבנן נמי הכתיב לכם לכם דומיא דלאכלה במי שהנאתו וביעורו שוין ° יצאו משרה וכבוסה שהנאתן אחר ביעורן ור"י נמי הכתיב לאכלה אמר לך ההוא מיבעי ליה לכדתניא לאכלה ולא למלוגמא אתה אומר לאכלה ולא למלוגמא או אינו אלא לאכלה ולא לכבוסה כשהוא אומר לכם הרי כבוסה אמור הא מה אני מקיים לאכלה לאכלה ולא למלוגמא ומה ראית לרבות הכבוסה ולהוציא את המלוגמא מרבה אני את הכבוסה ששוה בכל אדם ומוציא אני את המלוגמא שאינו שוה בכל אדם כמאן אזלא הא דתניא [ב]לאכלה ולא למלוגמא לאכלה ולא לזילוף לאכלה ולא לעשות ממנה אפיקטויזין כמאן כר' יוסי דאי כרבנן [ג]איכא נמי משרה וכבוסה: רבי יהודה אומר אם השבח כו': (סימן סבן) [ד]יתיב רב יוסף אחורי דרבי אבא קמיה דרב הונא ויתיב רב הונא וקאמר הלכה כרבי יהושע בן קרחה והלכה כרבי יהודה [ה]אהדרינהו רב יוסף לאפיה אמר בשלמא רבי יהושע בן קרחה אצטריך סלקא דעתך אמינא [ו]יחיד ורבים הלכה כרבים קמ"ל הלכה כיחיד ר' יהושע בן קרחה מאי היא דתניא רבי יהושע בן קרחה אומר [ד]מלוה בשטר אין נפרעין מהן מלוה על פה נפרעין מהן מפני שהוא כמציל מידם אלא הלכה כר' יהודה למה לי מחלוקת ואחר כך סתם היא [ז]ומחלוקת ואח"כ סתם הלכה כסתם מחלוקת בבבא קמא [ח]לצבוע לו אדום וצבעו שחור וצבעו אדום רבי מאיר אומר נותן לו דמי צמרו רבי יהודה אומר אם השבח יתר על היציאה נותן לו את היציאה ואם היציאה יתירה על השבח נותן לו את השבח וסתם בבבא מציעא דתנן [ט]כל המשנה ידו על התחתונה [ה]וכל החוזר בו ידו על התחתונה ורב הונא אצטריך סלקא דעתך אמינא אין סדר למשנה וסתם ואחר כך מחלוקת היא ורב יוסף אי הכי כל מחלוקת ואח"כ סתמא נימא אין סדר למשנה וסתם ואח"כ מחלוקת היא ורב הונא כי לא אמרינן אין סדר למשנה בחדא מסכתא אבל בתרי מסכתות אמרינן ורב יוסף כולה נזיקין חדא מסכתא היא ואיבעית אימא משום דקתני לה גבי הלכתא פסיקתא כל המשנה ידו על התחתונה וכל החוזר בו ידו על התחתונה: תנו רבנן הנותן מעות לשלוחו

ליקח

סתם עצים להסקה ניתנו. ולא להאיר הלכך עצים נינהו ומעיקרא לא חל עלייהו שביעית. אבל ספיחי סטיס סתמן לצביעה הלכך חל עלייהו קדושה ואסירי לאחר הביעור אף להיסק. ועלי קנים וגפנים יש שאוכלין אותן ויש שמסיקין אותן הלכך בתר מחשבת לקיטה אזלינן: **תנאי היא.** איכא למאן דאמר סתם עצים להסקה ניתנו ולא חיילא שביעית אפילו אעצים דמשחן ואיכא למאן דלית ליה ואעצים דמשחן מיהא חיילא: **לתוך המשרה.** אין שורין פשתן ביין של שביעית וכן אין מכבסין בגדים דהוי סחורה: **מי שהנאתו וביעורו שוה.** הנאה שהיא בשעה שהוא כלה מן העולם אתה יכול ליהנות מפירות שביעית קודם זמן הביעור: [י]**יצאו משרה וכבוסה.** שמשעה שמטילין פשתן או בגד ביין נתקלקל ונבער והנאתו אינו אלא עד שלשה ימים וד' עד שיהא הפשתן שרוי וכן הבגד. והיינו תנאי דרבנן סברי סתם פירות לאכילה וחיילא עלייהו קדושת שביעית כדאמרן לעיל דכל דבר שהנאתו וביעורו שוה חיילא הלכך אפילו לקטן למשרה וכביסה לא מהניא מחשבה לאפקועי איסורן למיהוי כעלי קנים שלקטן לעצים דמשתרו דהתם סתמייהו להכי ולהכי אבל פירות סתמן לאכילה ומשעת יצירתן חייל קדושתן ותו לא מהני מחשבה לאפקועי ואסורין למשרה וכביסה דאין נהנין בקדושת שביעית אלא הנאה הדומה לאכילה וגבי עצים נמי סתם עצים להסקה ניתנו ולא חיילא אפילו אעצים דמשחן ור' יוסי סבר לא אמרינן סתם פירות לאכילה ניתנו ומהניא בהו מחשבה כעלי קנים וגפנים דהיכא דליקטן למשרה הוי דבר שהנאתו אחר ביעורו ולא חל עלייהו שביעית כך מצאתי ויש לשונות אחרים וזו שמעתי והגון: **למלוגמא.** אלנפשט"ר: **אינה שוה בכל אדם.** אינה צריכה אלא לחולים: **לזולף.** שמזלפין יין בבית. והאי נמי אין שוה בכל אדם שא"צ זילוף אלא אדם מעונג ומעודן: **אפיקטויזין.** ווסי"ט להקיא: **איכא נמי משרה וכביסה.** והכא לא נקט אלא דבר שאין שוה בכל אדם: **מלוה בשטר אין נפרעין מהן.** לפני אידיהן מפני שמחה היא לו ואזיל ומודה לעכו"ס ביום חגם ורבנן סברי אסור לפורען וליפרע מהן כלל: **ואיבעית אימא.** הך סתמא ודאי עיקר הוא דקתני לה התם בב"מ (עו.) גבי הלכתא פסיקתא דהא לא שייכא התם ולא תני אלא משום פיסוק הלכה שפסקה התנא עם כל החוזר בו שלא נחלק אדם עליהן:

ליקח

ה"ג בקונטרס במס' סוכה (דף מ. ושם[ל]) **אמר רב כהנא ועצים דהסקה תנאי היא כו'.** וכן עיקר פי' כל עצים בשביעית הויא פלוגתא דתנאי אי אית בהו קדושת שביעית דכיון דטעמא דשרינא להו היינו משום דהנאתן אחר ביעורן אם כן לרבי יוסי דלית ליה דרשה דהנאתו וביעורו שוה לענין פירות שביעית ה"נ לא דריש לה לענין דלא לחול קדושת שביעית ואם תאמר לר' יוסי היאך מותרין עצים בארץ ישראל להסיק בהן תנור והלא יש בהן איסור שביעית לאחר הביעור וי"ל דבטלי בשאר עצים דשאר שנים ועוד י"ל לפי גירסת הספרים ועצים דהסקה תנאי היא פירוש עצים שיש בהם קדושת שביעית כגון לולב דהנאתו וביעורו שוה דסתמיה קאי לכבד בו את הבית אם מותר להסיקו דהוי הנאה לאחר ביעורו או לא דתניא אין מוכרין פירות שביעית כו' הרי לרבנן אסור להסיקו מידי דהוי אמשרה וכביסה ולר' יוסי מותר אבל שאר עצים לדברי הכל אין בהן קדושת שביעית אבל הטעם אין מיושב דכי היכי דר' יוסי דריש לכם לכל צרכיכם אפירות שביעית ולא בעי לכם דומיא דלאכלה הכי נמי לענין לחול קדושת שביעית על כל דבר שהוא לכם דמ"ש דהא כוליה חד קרא הוא והיתה שבת הארץ לכם לאכלה וגו': **אין סדר למשנה.** דפעמים היה שונה שלא על הסדר ושמא תחילה שנה ב"מ ואחר כך ב"ק אבל ודאי אח"כ סדרן רבי על הסדר כדדייק בריש (פרק) שבועות (דף ג:) מכדי תנא ממכות קסליק כו'[ט]: **גבי הלכתא פסיקתא.** תימה אמאי קרי לה הלכתא פסיקתא להיא דכל החוזר בו ידו על התחתונה הא בפרק האומנין (ב"מ דף עז:) מוקמינן לה כיחידאה כרבי דוסא ורבנן פליגי עליה ומוכח התם דרב לא סבר לה כרבי דוסא בההוא דכל החוזר בו וי"ל דהכא סבר כאיבעית אימא דהתם דאמר כל החוזר בו ידו על התחתונה לאתויי כדקתני וי"מ דקתני לה בלשון הלכתא פסיקתא דלישנא דכל החוזר וכל המשנה משמע לפסוק הלכתא[מ]: **הנותן מעות לשלוחו.** נראה דמיירי שנותן למחצית שכר אם פחתו פחתו לו ואם הותירו הותירו לאמצע מכאן יש להביא ראיה אם אדם נותן מעות לחבירו למחצית שכר ואמר ע"מ שלא תלווס אלא על משכונות של כסף וזהב ותשמרס בקרקע ואם תשנה יהא ברשותך לחייב בכל דבר ואם פחתו פחתו לך שאין זה רבית דהא הכא אם שינה מדעתו אמר אם פחתו פחתו לו אפ"ה אם הותירו הותירו לאמצע ולא הוי רבית כיון דאם לא היה משנה דעתו לא היו כולן ברשותו אלא השכר וההפסד לאמצע כדין פלגא מלוה ופלגא פקדון:

הא

עין משפט נר מצוה

צד א ב ג מיי' פ"ה מהל' שמיטין הלכה י':

צה ד מיי' פ"ט מהלכות ע"ז הלכה א סמג לאוין מה טוש"ע י"ד סי' קמח סעיף א:

צו ה מיי' פ"ח מהלכות מכירה הלכה ג סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קל סעי' י יא:

מוסף רש"י

סתם עצים להסקה הן עומדין. סתם עצים של היסק להסקה ניתנו לבריות וסתמן לאו להאיר קיימו, הלכך לא נחתא בהו קדושת שביעית מעיקרא ואפילו לקטן להאיר (סוכה מ.). **ועצים להסקה תנאי היא.** ועצים דהסקה גופייהו שהנאתן אחר ביעורן, תנאי היא אי נהגו בהו שביעית או לא, דאיכא תנא דדריש לכם דומיא דלאכילה, למעוטי כל שהנאתו אחר ביעורו כדדרשינן לעיל, ומההיא דרשה אימעוט עצים, ואיכא דלא ממעט מיניה אלא דבר שאין הנאתו שוה בכל אדם, כגון מלוגמא וזילוף ואפיקטויזין, ואני שמעתי מרבותי שהיו גורסים וסתם עצים להסקה נינהו תנאי היא, וכן כתיב בכל הספרים, וטרחתי מנעורי בכל צידי שיטת הש"ס ליישבה כפי דבריהם ואיני יכול, ומצאתי גירסא זו בספר כתב ידו של רבינו גרשום בן יהודה מנוחתו כבוד ובסדר ישועות של רבינו יצחק בן מנחם כתוב ואינו מוגה וכן נראה בעיני (שם). **לא למשרה.** לשרות פשתן ביין של שביעית (שם). **ולא לכבוסה.** לכבוס בגדים ביין של שביעית (שם). **יצאו משרה וכבוסה שהנאתן אחר ביעורן.** שמשעה ששורה הבגדים או הפשתן ביין שעה אחת נתבער ואבד לו והנאתו אינה עד שילבש הבגדים (שם). **למלוגמא.** לרפואה (שם). **ששוה בכל אדם.** שהכל צריכין לה, כמו אכילה ששוה בכל אדם (שם מ:). **ומוציא אני את המלוגמא שאינה שוה בכל אדם.** שאין הכל חולין (שם). **ולא לזילוף.** יין שמזלפין בבית לריח טוב (שם). **אפיקטויזין.** להקיא, והוא בנוטריקון אפיק טפי זין, מזון האוכל יותר מדי מוציא ומקיא (שם). **כמאן כר' יוסי.** דלא ממעט אלא הנאה שאינה שוה בכל, והנך נמי אינס אלא לצורך חולי ואיסטנים, והיינו תנאי דלעיל, דלרבנן לא נהגא שביעית אלא בדבר שהנאתו וביעורו שוה, דדרשינן ליה נמי הכי והיתה שבת הארץ נוהגת בדבר שהוא לכם דומיא דלאכלה, שהנאתו וביעורו שוה ולא בעצים, ור' יוסי דריש הכי והיתה שבת הארץ נוהגת כולו שהנאתו שוה בכל אדם ואפילו עצים להסקה (שם). **מלוה בשטר אין נפרעין מהן.** לפני אידיהן, מפני ששמח הוא לאחר זמן ביום אידו, דכיון דנקט ישראל שטרא עילויה, כל שעתא מסתפי מניה (ע"ז ו:). **אהדרינהו רב יוסף לאפיה.** בכעס (סוכה יא.). **ומחלוקת ואח"כ סתם הלכה כסתם.** כל מחלוקת שנחלקו תנאים ואח"כ סתם לן במשנתנו כאחד מהן, הלכה כמותו, דכיון דסתמיה אחר המחלוקת ש"מ דקמו רבנן בטעמייהו ומסתברא טעמיה דהאיך (ע"ז ז.) בין שסתם אחריה מיד באותה מסכת, בין שסתם אחריה במסכת אחרת באותו הסדר, כגון נתן למר לצבע למחלוקת בב"ק וסתם בב"מ כל המשנה ידו על התחתונה, וסתם לן כר' יהודה דאמר אם השבח יתר על היציאה כו', הלכה כסתם (יבמות מב:). **כל המשנה ידו על התחתונה.** כגון נתן למר לצבע לצבעו אדום וצבעו שחור, אם השבח יותר על היציאה אין נותן לו שכר משלם אלא דמי יציאת עצים וסממנים, ואם יציאה יתירה על השבח נותן לו את השבח (ב"מ עו.). **אין סדר למשנה.** סידרא דמתניתין לאו דוקא ושמא משנה אחרונה היא נשנית ראשונה בבית המדרש (ע"ז ז.). **אי הכי כל מחלוקת ואח"כ סתמא כו'.** אלמה קיי"ל כל מחלוקת ואח"כ סתם הלכה כסתם, ביבמות (מב:) בפרק החולץ (ע"ז ז.). **כי לא אמרינן אין סדר למשנה.** אלא סמכינן אסידרא, ה"מ בחדא מסכתא (שם). **כולה נזיקין.** תלתא בבי (שם). **ואיבעית אימא משום דקתני לה כו'.** להכי אהדרינהו רב יוסף לאפיה דאי נמי אין סדר למשנה לא אצטריך לומר הלכה כר' יהודה דודאי הלכתא כי האי סתמא, דכל המשנה לא הוה שייכא למתנייה התם בהשוכר, דהא לא איירי בההוא פירקא בשינוי אלא בחזרה, ומדתניא התם ש"מ הלכתא קא פסיק ואזיל (שם).

מסורת הש"ס

א) [ביצה לג. סוכה מ. נדרים סב:], ב) סוכה מ., ג) [מכות יג. וש"נ], ד) ע"ז ו:, ה) [סוכה יא.], ו) [ברכות ט. וש"נ], ז) [יבמות מב:], ח) לעיל ק: [וש"נ], ט) ב"מ עו. [ע"ז ז.], י) עיין ברש"י במס' סוכה שכתב פי' אחר, כ) [ד"ה ועצים], ל) [וע"ע תוס' ר"ש ב"מ ור"ש ב"ב], מ) [ועי' תוס' מנחות סו. ד"ה זכר],

תורה אור השלם

1. וְהָיְתָה שַׁבַּת הָאָרֶץ לָכֶם לְאָכְלָה לְךָ וּלְעַבְדְּךָ וְלַאֲמָתֶךָ וְלִשְׂכִירְךָ וּלְתוֹשָׁבְךָ הַגָּרִים עִמָּךְ:
ויקרא כה ו

גליון הש"ס

גמ' יצאו משרה וכבוסה. עיין בכורות דף יב ע"ב תוס' ד"ה ולאי:

לעזי רש"י

אלנפשט"ר [אינפלשטר"א]. רטייה.

וושי"ט [וומיט"א]. סם הקאה.

רבינו חננאל

אמר רב כהנא עצים להסקה, שדחית(ה אתה) [אותם] מלהיות בהן קדושת שביעית מפני שהנאתן אחר ביעורן, תנאי היא כו' עד הנה רבנן הוא דבעי הנאתן בשעת ביעורן אבל ר' יוסי לא בעי. **לאכלה ולא לעשות ממנה אפיקטפיזון.** פי' אפיקטפיזון בלשון מקרא הוא הקיא. ושמעתי שהוא ג' מלות אפיק טפי זון, הוציא עודף המזון, כי כן דרך האיסטומכא כשיעדיף עליה האוכל לא תקבלנו ואז תתבלבל האיסטומכא ויקיא האדם.